Full-träff
på deckar-fronten
"Fullt i kloss med Stieg Trenters bästa, ett betyg så gott som något!" *Arbetet.*
"Underhållande . . . spännande . . . sinnrikt flätad intrig." *AT.*
Kjerstin Göransson-Ljungman
FULLT PÅDRAG
13:50
Wahlström & Widstrand

Roman om svensk utrikespolitik

"Värt nya Eden, paradis för oss,
Det fäste som naturen byggt sig själv
Mot pester, smitta som mot krigets hot."

MED DESSA versrader från Shakespeare inleder pseudonymen *Frank Burns Paradis för oss* (Norstedts, 13:50), enligt undertiteln "roman om Sverige under andra världskriget". "Roman om Sverige", det är litet för mycket sagt. Inom den tid boken gäller — oktober 1939—mars 1941 — presenteras man hastigt för ett antal politiker, journalister, förmögna affärsmän och lika skära som lättfärdiga kvinnor samt framför allt för utländska diplomater. Utom politiken och societeten kommer skildringen inte; "folket" i enklare mening lyser med sin frånvaro. Sveriges läge och politik står i förgrunden; nästan alla samtal gäller problem som vår hållning till Finland under vinterkriget, Hitlers planer på angrepp, den norska transiteringen, vare sig dessa samtal förs i utrikesdepartementets eller på utländska beskickningar eller på tillställningar hos skeppsredare Segelgren. Ett par gånger får läsaren följa med till London och Berlin och får till och med träffa en dystert skränande Hitler. Skall man tala om en huvudfigur är det den unge tjänstemannen vid brittiska legationen Frederick Bancroft, i stuktillgt misstänkt lik den under kriget populäre Peter Tennant.

Boken är en nyckelroman, såvida uttrycket kan begagnas då personerna är så lätt igenkännliga som här i regel är fallet. Statsminister Per-Olof Pehrson är Per Albin Hansson, utrikesminister Anér är Sandler, den senare utrikesministern baron Brettner är Günther, finansminister Blixén Wigforss, den tyske ministern von Stein zu Stein prinsen av Wied osv. Personer som deltog i det s. k. silkkapet under krigsåren kan sannolikt översätta namnen även på en hel del av de mindre framträdande figurerna.

Några teckningar av personer och händelser är välgjorda och verkar intillnade. Bilden av Sandler, exempelvis. "Knappt fem fot lång, med en tunn, bräcklig kropp och ett brunbylt i mukte. Huvudet var kalt utom det svarta, lite stripiga håret kring tinningarna och i nacken. Han stod där utan att säga något och med blicken riktad mot golvet. I ena handen rullade han en cigarett ... Utrikesministern höjde blicken, och när han smålog förändrades hela hans uttryck. Det lyste till i hans intelligenta ansikte och ögonen glittrade nästan pojkaktigt under de buskiga ögonbrynen." Om hans utlandsvän säger den brittiske ministern: "Själv säger han inte mycket. Ja, det vill säga, talar gör han mycket, men när jag kommer hem och ska skriva rapport efter ett samtal med honom, sitter jag ofta och vänder på huvudfrasen. De ger ofta ut att betyda någonting precist, men så upptäcker jag att de lika väl kan tolkas på motsatt sätt." På en person som alltid beundrat det ungdomligt levande hos Sandler och pinat sig igenom hans prediket tvetydiga anföranden verkar den lilla karaktäristiken tilltalande.

Episoden då Per-Olof Pehrson funderar på vad han skall säga i sitt nästa tal och med oro tänker på vad den oberäkneliga finansministern kan ha i sinnet ger likaså stark illusion. Har Pehrson kanske någon gång anförtrott sina svårigheter till romanens författare?

Men — tänkte Per-Olof Pehrson slutligt — problemet fanns kvar. Var det nu verkligen så, att de sociala reformerna skulle avbrytas? Det obehagliga var att finansministern Blixén ännu inte sagt vad han tänkte föreslå i sin nästa budget. Blixén talade sällan om i förväg vad han tänkte göra. Och sannolikt att säga kom det egentligen aldrig till en verklig diskussion av budgetförslaget i statsrådsberedningen. Försökte man med en fråga, var Blixén vips färdig med ett svar. Pehrson kunde se honom, när han hastigt stökt tillbaka den blonda luggen från pannan och nedan fyrade av en replik så snabb, så pilvass, att ingen aktade sig för att fortsätta debatten. Om man bara kunde tala med Blixén på tu man hand! Hur många gånger hade inte Per-Olof Pehrson försökt att få i gång en kamratlig, en gemytlig diskussion, en sån där pratstund som *Per-Olof* så mästerligt behärskade. Men nej, Blixén rörde inte och dreck inte och satt aldrig still. Han var som kvicksilver.

Det är på pricken, tycker den som några gånger satt de båda herrarna i aktion. Men med några väl utformade notiser av detta slag är behållningen av boken nästan slut. Enligt ryktet har författaren intagit — och intar kanske fortfarande — en framstående ställning i det offentliga livet. Det är möjligt — att hans reflexioner i det hela är banalt välsinnade kan inte innebära någon dementi av ryktet. Viktigare är att romanen är ekonomiskt och obetydlig, med kvickheter av den art som framtvingar ett generat skratt då de sägs vid ett middagsbord, och vid läsningen en gäspning.

I slutet av boken blir författaren eftersinnande. Det är inte någon utformad politik, inte någon "svensk linje" som höll en utanför andra världskriget, utan ett gott läge och rena tillfälligheter. Skall vi ha samma tur, skall vi föra samma passiva politik i forttättningen?

Det är detta som är Neutralitetens problem. Att man var det tillfälliga för varaktigt. Att man inhiller sig att den svenska linjen eller neutraliteten är eviga begrepp, som består av egen kraft. Att man stolnar till så att man inte ser när neutraliteten har blivit en fara. Det kan gå fort nog . . .

Någon vill kanske tala om neutralitetens tragik. Men i och för sig ligger det ingenting tragiskt i en inställning som är betingad av en klok avvägning av yttre fakta. Det kan hända, att världspolitikens mekanik . . . även efter kriget kommer att låta Sverige vandra vidare på neutralitetens enslaga och slingrande stig.

Det tragiska vore, om detta skulle komma att sätta sin prägel på den svenska karaktären. Om ett av naturen handlingskraftigt folk som det svenska skulle acceptera passivitetens och isoleringens som livsprincip.

Så funderar författaren, någonstans emellan isolationism, allianstanken och Atlantpakt. Det är i enklaste laget.

HERBERT TINGSTEN

Litterära notiser

BO SETTERLIND har dumpit ner i Zürich direkt från poetemas himmel. Paris, och ännu han far hem till Strängnäs igen skall han ta sig en titt på Rom. Jag förstår inte, säger han, varför fyrtiliasterna inte är ute och ser sig om litet mera. Att sitta i blästen på Öland och kura kan väl inte vara något vidare . . .

Angosten var deras stora misstag, den var äkta bara hos Dagerman. Jag har letat efter ångesten i deras dikter och inte funnit några, och då är det något som inte stämmer. För Bo Setterlind själv är ordet alltid utslagsgivande, han är rik på ord och han älskar ord; hans lyriska begivning är en ordbegivning. Jag måste alltid först ha titeln klar innan jag kan skriva en bok, säger han. "Hamlet i Strängnäs" skall nästa heta, den är färdig för resten. "Stackars reallister" tycker jag också låter bra. Just nu ställer jag ihop en antologi av mina dikter; om den kommer ut vet jag inte, bara tanken retar förstås många. Sånt får man inte göra förrän man börjar bli misshalspen och vördnadsvärd.

Bo Setterlind påminner i sitt sätt att prata rätt mycket om Carl Miller, som han också har annat gemensamt med, lättheten att få kontakt, stor aptit på människor och förmågan att väcka förargelse. Av alla Sveriges poeter är han väl för ögonblicket den ende som verkligen kommer förargelse åstad, estetisk förargelse. Ett betänkligt tecken, detta att han är ensam.

Det är farligt med pengar, menar han själv. Man måste kunna avstå, inte ha hust att förtjäna, inte skriva något vid sidan av enbart för brödfödans skull. Då får andra, ingripa, och det tycker Bo Setterlind är som det skall vara. Den som så havs kan skall bjuda poeter på kost och logi: så hade ju Ibsen det. En annan utväg är att gifta sig rikt.

Det är så många som talar om ödmjukhet hemma — för att in en gång mera till andemeningen än ordagrant citera Bo Setterlind — man skall anpassa sig och tjäna och in- och undercrcina sig. Men jag tror inte på den ödmjukheten, den är falsk. Ingen konstnär som vill åstadkomma någonting är i själ och hjärta ödmjuk. Utan motsatsen.

*

THOMAS MANN är också på Zürichbesök. Hans Europavistelse tycks bli ovanligt långvarig i år, i november skall han hålla föredrag både i Frankfurt am Main och i Wien. Innan han reser över till Amerika igen hoppas han bli färdig med en berättelse eller novell ("lång short story" kallar han den själv); den handlar om en kvinna och skall heta *Die Betrogene*. Men den kinner knappast publiceras förrän nästa år. I höst kommer i stället en diger volym essäistik: *Altes und Neues. Kleine Prosa aus fünf Jahrzehnten*. Boken är kronologiskt sammanställd och får därigenom en viss självbiografisk anstrykning (enligt vad han meddelat tidskriften Die Literatur).

Annars arbetar han vidare med *Felix Krull*, och han har tydligen

En konsthistorikers väg

Andreas Lindblom gör fynd under beväringstiden 1911.

ANDREAS LINDBLOMS nya memoarbok *De gyllene åren* (Norstedts, 17:50) börjar med skolpojksåren i Linköping efter barndomsidyllen i Askeby prästgård, som "Lille Jonathan" handlade om. "Alla har vi skrivit vers i vår ungdom, några fortsätter, det är de som kallas skalder", säger det gamla ordet. Alla pojkar har haft sin samlingsvurm, men allas stannar inte vid sigill och frimärken och fågelägg. Deras intresse vidgas, besätter dem, kräver försakelse. Den blivande konsthistorikern och museimannen hör dit. Han söker redan i skolåren förbindelser som kan berika hans värld, så kommer han till Uppsala, och med sin aptit på livet tycker han att han står mitt i en embarras de richesse.

Det teologiska påhrät drar honom först till prästbanan. Johnny Roosvals föreläsningsserier leder honom in på hans rätta livskall, och efter akademiåren följer konstkämpen i Stockholm. Det är därom boken rör sig. Den har inte samma intima karaktär som barndomsminnena, är mera utförligt. Memoarer är naturligtvis bekännelseskrifter; när man reagerar mot en del moderna företeelser på området, så beror det på att det som bekänns inte alltid är lika beundransvärt intressant för utomstående som för den biktande själv. Smutsigt linne bör helst tvättas hemma. Andlig exhibitionism är lika motbjudande som fysisk. När Andreas Lindblom tecknar sina "stadier pau livets veg" är det yrkesmannen som har ordet. Om hans bok alltså inte kan räknas till bekännelseböcker, så är den ett stycke på väg. Vid en upplåningsaften nyligen i Zürich valde han — liksom vid ett liknande evenemang i fjol — ett nyskrivet kapitel ur "Krull". Denna gång fick man höra hur den socialt ambitiöse svindlaren Felix Krull under sin tid som kypare på ett Parishotell lär känna en greve från Luxemburg, som lånar honom sitt namn och skickar i väg honom på en resa jorden runt; de är mycket lika, och greven vill leva inkognito med en älskarinna. I restaurangvagnen blir Felix Krull bekant med föreståndaren för ett naturhistoriskt museum i Lissabon, och denne underhåller honom med en utförlig exposé över livets och människans uppkomst och villkor. Det fattades inte raljanta vändningar i denna populärvetenskapliga monolog, men i grund och botten var den en stor förglömlighetsvision, som dömde människan, livet och materien till undergång. Till sist tog museiföreståndaren avsked av Krull och, önskade honom "Eine recht gute Nacht!", och det blev över Thomas Manns slutord; den ironiska dubbelmeningen var uppenbar.

Litet tröttare än i fjol verkade han nog, men sina 77 år bär han utan synbar skröplighet. Han talade distinkt, och hans framföranden var lika nyanserat och uttrycksfullt som vanligt.

*

EN MÄNADENS BOK kommer hädanefter att utses även i Tyskland av en särskild jury; en speciell försäljningsorganisation skall därenot inte bildas, ingen Book-of-the-Month-Club. Det första valet har just offentliggjorts i samband med den stora bokmässan i Frankfurt am Main, och det har fallit på *Storytrannen och rättvisan* av *Werner Bergengruen*, en roman av gammalt datum alltså, för länge sedan översatt till svenska. Juryn, heter det i Neue Literarische Welt, har velat markera att inte bara nyheter skall komma i fråga och vidare att författaren inte behöver vara tysk medborgare — Bergengruen är tyskbalt från hemmet, numera österrikare och bosatt i Zürich. Även översättningar skall ifrågakommas.

Att valet föll på Bergengruen har också andra orsaker: han har blivit omsatens fyllt 60 år, och "Storytrannen och rättvisan" räknas som ett av den s. k. inre emigrationens huvudverk.

INGEMAR WIZELIUS

*

I Knut Jaensons recension den 25/9 av Joseph Conrads "Seger" påstods att denna roman tidigare aldrig blivit översatt till svenska. Denna uppgift, som lämnats till Dagens Nyheter av förlaget och helt klagligtvis inte kontrollerades, är oriktig. Boken översattes år 1916 av Elin Palmgren.

eronique scandaleuse; men hon tred ut stormen.

Att Andreas Lindblom varit en energisk herre i alla sina dar kan man förstå. Stort utbyte har han haft av sina många utrikes resor, där han fått tillfälle att göra stimulerande bekantskaper av olika slag. Med sin begåvning åt skilda håll har han känt en viss motvilja för att jämförelsevis tidigt bli inkapslad i en befattning; därav den oro som han själv framhåller. Till sist fastnar han i alla fall i Nordiska museet. Om allt får man läsa i memoarboken, lätt och levande skriven som sagt och försedd med ett intressant fotografmaterial från studieresor och privata och officiella sammankomster.

BO BERGMAN

Eriksberg får Sveriges största pontonkran

Sveriges största pontonlyftkran, som skall lyfta inte mindre än 50 ton och som är 37 meter hög, den betydligt högre än Kärnan, började på söndagen bogseras från Malmö, där den satts ihop, till Göteborg, där den skall tjäna i utrustningen vid Eriksbergs varv. Kranen har tillverkats i USA, men fraktats till Sverige i delar. Ursprungligen byggdes kranen för bruk i Antwerpen under kriget. (DN., Stälningborg.)

Bra för hakan...
efter rakningen

Le Coq
HAKBUSCH

Uppskattade ni
". . . den barnande intensiteten och den poetiska glansen hos denna "skamlösa" bekännelseskrift." *Arne Häggqvist i AT.*
eller blev ni chockerad
"Jag kan inte hjälpa att jag mår illa av sådant, känner ett äckel som inför en blandning av drägel och karamell." *Hagar Olsson i DN.*
Har ni ännu inte läst
TJUVENS DAGBOK
av
Jean Genet
måste ni läsa den i dag
"En enastående företeelse i litteraturen. Han har fyllt en bana som inte tillkar — och inte bör tillkna — någon annans." *Bengt Holmqvist i St. T.*
15:—, inb. 21:—
Wahlström & Widstrand

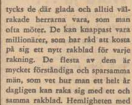

På strålande humör
tycks de där glada och alltid välrakade herrarna vara, som man ofta möter. De kan knappast vara miljonärer, som har råd att kosta på sig ett nytt rakblad för varje rakning. De flesta av dem är mycket förståndiga och sparsamma män, som vet hur man ett bait är dagligen kan raka sig med ett och samma rakblad. Hemligheten med detta är mycket enkel — man behöver endast använda en ALLEGRO. Skaffa Er därför denna förnämliga rakstrigel. Den sparar tid och penger och ger en perfekt och behaglig rakning.
Den över hela världen välkända ALLEGRO-rakstrigeln finnes i alla försäljningsställen i branschen.
Pris Kr. 14:50 och 17:—.
Tillverkare:
INDUSTRIE AG. ALLEGRO
Emmenbrücke (Luzern) Schweiz.

Allegro
för perfekt rakning

"Önske-bok"
Tids. Aftonbl.
Fritiof Nilsson Piraten
SKEPPARHISTORIER av mig själv och andra
13:50, inb. 18:50
Henrik Sandblad i G. H. T.:
"Inte kan det bli så värst många böcker i höst som är roligare än denna.
Överträffad i skepparhistoriens konstert."
Wahlström & Widstrand

Allt kött...
Waldemar Hammenhög
OMNE ANIMAL
Roman. 13:50, inb. 18:50
"Lättläst och lockande . . . en av våra mest drivna romanförfattare." *P. G. P. i AB*
"Aktuella och väsentliga problem. Hammenhög är en skarpsynt psykologisk observatör." *M.T.*
"Man läser Hammenhögs roman med stigande respekt." *Sv. D.*
Wahlström & Widstrand

Ny roman av Inga-Lena Larsson
FÖDELSE-NATT
13:50, inb. 19:50
"Hon spelar nu med full orkester, tonerna flödar . . . gripande och upplyftande." *Victor Svanberg i ST*
"Den ger perspektiv på centrala livsproblem . . . präglas av en sällsynt sonningsenlighet och ett fint patos." *M.T.*
Wahlström & Widstrand

"Mästerlig" *Olof Lagercrantz i D.N.*
"Levande". *Stig Carlson i M. T.*
"Raffinerad" *Sven Stolpe i A.B.*
Folke Dahlberg
TIVEDEN
9:50, inb. 13:50
"Denna bok kan man läsa om och om igen och ständigt finna nya glädjeämnen. Här drar en diktare ut på strövtåg i en trakt som han känner utan och innan."
Erik Peterson i G.H.T.
Wahlström & Widstrand

"Angår all europeisk ungdom"
Anders Österling i ST.
Julien Gracq
VID SYRTERNS STRÄNDER
Roman. 14:50
Anders Österling fortsätter:
"Ett allvarligt konstverk, vars tema genomförts med säker komposition och ovanlig stilkänsla."
Wahlström & Widstrand

"En flicksjäl i dessouer
. . . porträttet av storsångaren — fint och mästerfullt . . . överlyganda elektrokardiogram av ett genuint sitt sångarhjärta."
Stig Ahlgren i Vf.

Loulou Forsell
SÅNGAR-BARN
14:50, inb. 20:50
"Som sensationsroman fyller Sångarbarn den de högst spända förväntningar." *Sydsv. D.*
Årets stora prisroman
Wahlström & Widstrand

Mannen: Hur kan en kvinna förändra sig så . . .
Hustrun: Vi är som två döda människor för varandra.
Sonen: Jag vill vara hos er bägge.
Älskarinnan: Jag har offrat 18 år av mitt liv . . .
Pressen: "En tankeställare, något av förbiivande värde." *Sv. D.*
"En finslipad och måttfull roman om väsentliga ting" *G. H. T.*
"Utan tvekan hennes bästa roman" *Arbl.*
Ebba Richert
SON TILL EN DIREKTÖR

Roman 17:50, inb. 20:50
Wahlström & Widstrand

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.